

ДВНЗ «ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА»
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ЮРИДИЧНИЙ ІНСТИТУТ

ШПЛЯРЕВИЧ В.В.

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
для підготовки до самостійної роботи
з навчальної дисципліни
«КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО УКРАЇНИ»
для студентів 3 курсу заочної форми навчання
(6-й семестр)

Івано-Франківськ, 2020

Схвалено на засіданні кафедри кримінального права навчально-наукового юридичного інституту (протокол № 7 від 3 лютого 2020 року).

Затверджено на засідання науково-методичної ради навчально-наукового юридичного інституту (протокол № 3 від 18 лютого 2020 року).

Шпілярович В.В. Методичні вказівки для підготовки до самостійної роботи з навчальної дисципліни «Кримінальне право України» для студентів 3 курсу заочної форми навчання (6-й семестр). Івано-Франківськ : Навчально-науковий юридичний інститут ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника». Івано-Франківськ, 2020. 26 с.

Методичні вказівки містять в собі основні питання, що виносяться на самостійне вивчення та завдання, розв'язання яких є необхідним для засвоєння на практиці теоретичних питань кваліфікації злочинів. До тем подано методичні вказівки та рекомендовану літературу, міжнародні нормативно-правові акти та акти чинного законодавства України, а також Постанови Пленуму Верховного Суду України, Вищого спеціалізованого суду з розгляду цивільних і кримінальних справ та чинного Верховного Суду. Окрім того, методичні вказівки містять варіанти завдань для міжсесійних контрольних робіт і перелік питань для підсумкового контролю.

Методичні вказівки призначення для студентів вищих юридичних навчальних закладів та факультетів при вивченні навчальної дисципліни «Кримінальне право України».

© Шпілярович В.В., 2020
© Навчально-науковий юридичний інститут
ДВНЗ «Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника», 2020

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
САМОСТІЙНА РОБОТА.....	5
Тема 1. Злочини проти безпеки руху та експлуатації транспорту.....	5
Тема 2. Злочини проти громадського порядку та моральності.....	6
Тема 3. Злочини у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів та інші злочини проти здоров'я населення.....	9
Тема 4. Злочини у сфері охорони державної таємниці, нелоторканості державних кордонів, забезпечення призову та мобілізації.....	11
Тема 5. Злочини проти авторитету органів державної влади, органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян та злочини проти журналістів	13
Тема 6. Злочини у сфері використання електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), систем та комп'ютерних мереж і мереж електрозв'язку.....	16
Тема 7. Злочини у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг.....	17
Тема 8. Злочини проти правосуддя.....	19
Тема 9. Злочини проти встановленого порядку несення військової служби (військові злочини).....	22
Тема 10. Злочини проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку.....	25

ВСТУП

Підготовка висококваліфікованих юристів передбачає ґрунтовне вивчення курсу кримінального права України, яке, як відомо, належить до фундаментальних галузей системи права. Вивчення Особливої частини являється завершальним етапом у процесі освоєння курсу в цілому. Для студентів заочної форми навчання переважна частина освоєння матеріалу з Кримінального права припадає на самостійне вивчення, адже самостійна робота студентів є невід'ємною частиною навчального процесу.

Самостійна робота студента також є складовою навчального процесу, при підготовці до яких студент повинен детальніше опрацювати норми кримінального законодавства. Метою семінарських занять є засвоєння студентами теоретичного матеріалу, який стосується поняття, системи та значення Особливої частини кримінального права України; сучасних завдань протидії з боку держави протиправній поведінці; підстав та принципів кваліфікації конкретних злочинних посягань, передбачених чинним КК України і т.д. До кожної теми семінарського заняття поданий конкретизований перелік питань, які будуть розглядатися на занятті, детальний перелік основних джерел (монографій, статей у періодичних фахових виданнях, нормативно-правових актів), які необхідно використовувати при підготовці до заняття.

З метою набуття практичних навиків реалізації норм кримінального законодавства до всіх тем, які винесені і на семінарські заняття і на самостійне вивчення подані практичні завдання (задачі). Практичні завдання з Особливої частини кримінального права покликані допомогти студентам оволодіти теоретичними знаннями з кримінального права, отримати практичні навички застосування закону про кримінальну відповідальність та навчитися здійснювати правильну, у суворій відповідності до закону, кваліфікацію злочинів.

При виконанні практичних завдань студент повинен уважно ознайомитися із фабулами задач, звернути увагу на подану термінологію та обставини, які будуть відігравати ключову роль в ході їх розв'язання. При вирішенні задач студенти повинні не тільки називати ту чи іншу кримінально-правову норму, у відповідності до якої дається юридична оцінка діяння, але й відповідним чином аргументувати свою позицію шляхом детального аналізу складу злочину. Для правильного вирішення завдання та його обґрунтування студентам необхідно звертатися до постанов Пленуму Верховного Суду, матеріалів слідчої та судової практики, підзаконних нормативно-правових актів, що регулюють суспільні відносини у конкретній сфері життєдіяльності суспільства, яка стала предметом кримінально-правового розгляду.

САМОСТІЙНА РОБОТА

Тема 1: Злочини проти безпеки руху та експлуатації транспорту

Вивчаючи тему «Злочини проти безпеки руху та експлуатації транспорту», студенти повинні: знати, що виступає в якості родового об'єкта злочинів, які відносяться до Розділу XI, що таке безпека руху та експлуатації транспорту та які її складові елементи взяті державою під кримінально-правову охорону; володіти інформацією про види злочинів проти безпеки руху та експлуатації транспорту, які розрізняють в кримінально-правовій теорії в залежності від їх безпосереднього об'єкта; якими ознаками повинен володіти суб'єкт цієї групи злочинів, хто може виступати в якості потерпілого; бути готовими при дачі відповіді до посилань на чинне кримінальне законодавство України і інші нормативно-правові акти, що стосуються цієї теми.

Питання для самостійного вивчення:

1. Кримінально-правова характеристика окремих складів злочинів проти безпеки руху та експлуатації транспорту:

- Порушення правил безпеки руху або експлуатації залізничного, водного чи повітряного транспорту. Поняття, склад і види цього злочину.

- Угон або захоплення залізничного рухомого складу, повітряного, морського чи річкового судна. Поняття, склад і види цього злочину.

- Блокування транспортних комунікацій, а також захоплення транспортного підприємства. Поняття, склад і види цього злочину.

- Порушення правил повітряних польотів. Поняття, склад і види цього злочину.

- Порушення правил використання повітряного простору. Поняття, склад і види цього злочину.

- Самовільне без нагальної потреби зупинення поїзда. Поняття, склад і види цього злочину.

- Ненадання допомоги судну та особам, що зазнали лиха. Поняття і склад цього злочину.

- Неповідомлення капітаном назви свого судна при зіткненні суден. Поняття і склад цього злочину.

- Порушення правил, норм і стандартів, що стосуються убезпечення дорожнього руху. Поняття, склад і види цього злочину.

- Знищення, підробка або заміна номерів вузлів та агрегатів транспортного засобу. Поняття і склад цього злочину.

- Пошкодження об'єктів магістральних або промислових нафто-, газо-, конденсатопроводів та нафтопродуктопроводів. Поняття, склад і види цього злочину.

Додаткові завдання

1. Наведіть приклади злочинів проти безпеки руху та експлуатації транспорту, які вчиняються через бездіяльність.

2. Змоделуйте декілька ситуацій вчинення злочинів проти безпеки руху та експлуатації транспорту.

3. Здійсніть аналіз постанови КМ України «Про Правила дорожнього руху».

4. Розкрийте відмінності між правилами безпеки руху та правилами експлуатації транспорту.

Рекомендовані джерела до теми:

1. Про дорожній рух : Закон України від 30.06.1993 р. // ВВРУ. 1993. № 31. Ст. 338.

2. Про залізничний транспорт : Закон України від 4.07.1996 р. // ВВРУ. 1996. № 40. Ст.183.

3. Про транспорт : Закон України від 10.11.1994 р. // ВВРУ. 1994. № 51. Ст. 446.

4. Про трубопровідний транспорт : Закон України від 15.05.1996 р. // ВВРУ. 1996. № 29. Ст.139.

5. Про автомобільний транспорт : Закон України від 05.04.2001 р. // ВВРУ. 2001. № 22. Ст. 105.

6. Про міський електричний транспорт : Закон України від 29.06.2004 р. // ВВРУ. 2004. № 51. Ст.548.

7. Про практику застосування судами України законодавства у справах про деякі злочини проти безпеки дорожнього руху та експлуатації транспорту, а також про адміністративні правопорушення на транспорті: Постанова Пленуму Верховного Суду України № 14 від 23.12.2005 р. // www.rada.gov.ua.

8. Про судову практику у справах про злочини проти власності: Постанова Пленуму Верховного Суду України № 10 від 06.11.2009 р. // www.rada.gov.ua.

9. Бабенко А. М. Незаконне культивування наркотиковмісних рос-лин: кримінально-правовий та кримінологічний аспекти, запобігання : монографія / В. І. Женунтій, А. М. Бабенко: ДЮІ ЛДУВС ім. Е. О. Дідоренка. Донецьк : Вид-во «Вебер» (Донецька філія), 2009. 222 с.

10. Мисливий В.А. Злочини проти безпеки дорожнього руху та експлуатації транспорту (кримінально-правове та кримінологічне дослідження) : монографія. Дніпропетровськ : Юрид. акад. Мін-ва внутр. справ, 2004. 380 с.

11. Осадчий В.І. Злочини проти безпеки та експлуатації транспорту : монографія. Київ : Вид-во Європейського ун-ту, 2011. 151 с.

12. Щупаківський Р.В. Кримінальна відповідальність за незаконне заволодіння чужим транспортним засобом : монографія. Київ : Атіка, 2007. 160 с.

13. Кримінальне право України. Особлива частина / За ред. В.В. Сташиса, В.Я. Тація. К., «Юрінком Інтер», 2010. 720 с.

Тема 2: Злочини проти громадського порядку та моральності

Вивчаючи тему «Злочини проти громадського порядку та моральності», студенти повинні: знати, що таке «громадський порядок», «моральність»,

«мораль»; які моральні засади суспільства виступають у якості безпосередніх об'єктів злочинів даної групи; володіти інформацією про речі матеріального світу, які можуть виступати в якості предметів злочинів проти громадського порядку та моральності; вміти охарактеризувати об'єктивно-суб'єктивні елементи основних складів злочинів цієї групи; бути готовими при дачі відповіді до посилань на чинне кримінальне законодавство України і інші нормативно-правові акти, що стосуються теми.

Питання для самостійного вивчення:

1. Поняття, загальна кримінально-правова характеристика та види злочинів проти громадського порядку та моральності.

2. Кримінально-правова характеристика окремих складів злочинів проти громадського порядку та моральності:

- Групове порушення громадського порядку. Поняття і склад цього злочину.

- Масові заворушення. Поняття, склад і види цього злочину.

- Заклики до вчинення дій, що загрожують громадському порядку.

Поняття і склад цього злочину.

- Хуліганство. Поняття, склад і види цього злочину.

- Наруга над могилою, іншим місцем поховання або над тілом померлого.

Поняття, склад і види цього злочину.

- Незаконне проведення пошукових робіт на об'єкті археологічної спадщини, знищення, руйнування або пошкодження об'єктів культурної спадщини. Поняття, склад і види цього злочину.

- Знищення, пошкодження або приховування документів чи унікальних документів Національного архівного фонду. Поняття, склад і види цього злочину.

- Жорстоке поводження з тваринами. Поняття, склад і види цього злочину.

- Ввезення, виготовлення або розповсюдження творів, що пропагують культ насильства і жорстокості, расову, національну чи релігійну нетерпимість та дискримінацію. Поняття, склад і види цього злочину.

- Ввезення, виготовлення, збут і розповсюдження порнографічних предметів. Поняття, склад і види цього злочину.

- Створення або утримання місць розпусти і звідництво. Поняття, склад і види цього злочину.

- Сутенерство або втягнення особи в заняття проституцією. Поняття, склад і види цього злочину.

- Втягнення неповнолітніх у злочинну діяльність. Поняття, склад і види цього злочину.

Додаткові завдання

1. Проаналізуйте положення нормативних актів, які регламентують питання охорони культурної та археологічної спадщини.

2. Розмежуйте поняття предмет – «спеціально пристосований» та «заздалегідь приготовлений» для нанесення тілесних ушкоджень.

3. Дайте розуміння термінів «явна неповага до суспільства», «винятковий цинізм», «особлива зухвалість».

4. Розмежуйте поняття «сутенерство» та «звідництво для розпусти».

Рекомендовані джерела до теми:

1. Про судову практику у справах про хуліганство: Постанова Пленуму Верховного Суду України № 10 від 22.12.2006 р. // www.rada.gov.ua.

2. Про застосування судами законодавства про відповідальність за втягнення неповнолітніх у злочинну чи іншу антигромадську діяльність: Постанова Пленуму Верховного Суду України № 2 від 27.02.2014 р. // www.rada.gov.ua.

3. Кузнецов В.В. Кримінально-правова охорона громадського порядку та моральності в українському вимірі : монографія / В. В. Кузнецов; Нац. акад. внутр. справ. К. : Інтерсервіс, 2012. 907 с.

4. Налуцишин В.В. Кримінальна відповідальність за хуліганство (ст. 296 КК України) : монографія. Харків : Харків юридичний, 2009. 252 с.

5. Топольскова І.О. Боротьба із втягненням неповнолітніх у злочинну або іншу антигромадську діяльність : монографія; наук. ред. В.П. Ємельянов. Луганськ: РВВ ЛАВС, 2003. 192 с.

6. Галемін О.А. Кримінальне відповідальність за хуліганство, пов'язане з опором представникові влади або представникові громадськості, який виконує обов'язки з охорони громадського порядку, чи іншим громадянам, які припиняли хуліганські дії : автореф. дис. канд. юрид. наук зі спец. 12.00.08. Дніпро, 2017. 20 с.

7. Піщенко Г. Правові аспекти та відмінні особливості кримінально-караного хуліганства. *Право України*. 1997. № 2. С. 67–69.

8. Піщенко Г. Кваліфікуючі ознаки хуліганства: проблеми та їх вирішення. *Право України*. 1997. № 37. С. 53–55.

9. Піщенко Г. Відмежування хуліганства від суміжних злочинів і його адміністративного делікту. *Право України*. 1999. № 3. С. 50-55.

10. Соларьова Д.В. Кримінальна відповідальність за жорстоке поводження з тваринами в Україні та зарубіжних країнах. *Молодий вчений*. 2019. № 3(2). С. 402–404.

11. Кримінальне право України. Особлива частина / За ред. В.В. Сташиса, В.Я. Тація. К., «Юрінком Інтер», 2010. 720 с.

12. Кузнецов В.В. Злочини проти громадського порядку та моральності: практ. посіб. К.: Вид. ПАЛИВОДА А.В., 2007. 160 с.

13. Кузнецов В.В. Кримінально-правова охорона громадського порядку та моральності в українському вимірі : монографія / В. В. Кузнецов; Нац. акад. внутр. справ. К. : Інтерсервіс, 2012. 907 с.

Тема 3. Злочини у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів та інші злочини проти здоров'я населення

Вивчаючи тему «Злочини у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів та інші злочини проти здоров'я населення», студенти повинні: знати поняття «наркотичні засоби», «психотропні речовини», «їх аналоги», «прекурсори»; розуміти суспільну небезпечність «наркотичних» злочинів; володіти інформацією про родовий об'єкт злочинів, їх класифікацію; уміти охарактеризувати об'єктивно-суб'єктивні елементи основних складів злочинів у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів та інших злочинів проти здоров'я населення; бути готовими при дачі відповіді до посилань на чинне кримінальне законодавство України і інші нормативно-правові акти, що стосуються цієї теми.

Питання для самостійного вивчення:

1. Кримінально-правова характеристика окремих складів злочинів у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів та інші злочини проти здоров'я населення:

- Використання коштів, здобутих від незаконного обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів, прекурсорів, отруйних чи сильнодіючих речовин або отруйних чи сильнодіючих лікарських засобів. Поняття, склад і види цього злочину.

- Незаконне виробництво, виготовлення, придбання, зберігання, перевезення чи пересилання наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів без мети збуту. Поняття, склад і види цього злочину.

- Незаконне виробництво, виготовлення, придбання, зберігання, перевезення чи пересилання прекурсорів. Поняття, склад і види цього злочину.

- Викрадення, привласнення, вимагання прекурсорів або заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживання службовим становищем. Поняття, склад і види цього злочину.

- Викрадення, привласнення, вимагання обладнання, призначеного для виготовлення наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів, чи заволодіння ним шляхом шахрайства або зловживання службовим становищем та інші незаконні дії з таким обладнанням. Поняття, склад і види цього злочину.

- Схиляння до вживання наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів. Поняття, склад і види цього злочину.

- Організація або утримання місць для незаконного вживання, виробництва чи виготовлення наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів. Поняття, склад і види цього злочину.

- Незаконне виготовлення, підроблення, використання чи збут підроблених документів на отримання наркотичних засобів, психотропних речовин або прекурсорів. Поняття, склад і види цього злочину.

- Незаконна видача рецепта на право придбання наркотичних засобів або психотропних речовин. Поняття, склад і види цього злочину.

- Порушення встановлених правил обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів. Поняття, склад і види цього злочину.

- Незаконне виробництво, виготовлення, придбання, перевезення, пересилання, зберігання з метою збуту або збут отруйних чи сильнодіючих речовин або отруйних чи сильнодіючих лікарських засобів. Поняття, склад і види цього злочину.

- Фальсифікація лікарських засобів або обіг фальсифікованих лікарських засобів. Поняття, склад і види цього злочину.

- Порушення встановленого порядку доклінічного вивчення, клінічних випробувань і державної реєстрації лікарських засобів. Поняття, склад і види цього злочину.

- Заготівля, перероблення або збут радіоактивно забруднених продуктів харчування чи іншої продукції. Поняття, склад і види цього злочину.

Додаткові завдання

1. Проаналізуйте положення Закону України «Про наркотичні засоби, психотропні речовини і прекурсори».

2. Наведіть приклади особливо небезпечних наркотичних засобів та психотропних речовин.

3. У випадках вчинення яких злочинів із Розділу XIII необхідне отримання висновку експерта?

4. Як визначити «значні розміри» наркотичних засобів?

Рекомендовані джерела до теми:

1. Про наркотичні засоби, психотропні речовини і прекурсори : Закон України від 11.02.1995 р. № 60/95-ВР // www.rada.gov.ua.

2. Про затвердження переліку наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів : Постанова Кабінету Міністрів України від 06.05.2000 р. № 770. www.rada.gov.ua.

3. Про судову практику в справах про злочини у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів: Постанова Пленуму Верховного Суду України № 4 від 26.04.2002 р. // www.rada.gov.ua.

4. Дзюбинський А.В., Передрій О.І. Контрабанда наркотичних засобів через митний кордон України. *Вісник Львівського торговельно-економічного університету. Технічні науки*. 2018. Вип. 21. С. 111–114.

5. Бублейник В.А. Кримінально-правова характеристика незаконного виробництва, виготовлення, придбання, зберігання, перевезення чи пересилання з метою збуту, а також незаконного збуту наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів : навч.-практ. посіб. Дніпропетровськ : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2007. 152 с.

6. Женунтій В.І., Бабенко А.М. Незаконне культивування наркотиковмісних рослин: кримінально-правовий та кримінологічні аспекти, запобігання : монографія. Донецьк : Вебер (Донецька філія), 2009. 222 с.

7. Кримінальна відповідальність за контрабанду: національний та міжнародний досвід : монографія / Музика А.А., Савченко А.В., Процюк О.В. та ін. Київ : ПАЛИВОДА А.В., 2011. 276 с.

8. Музика А.А., Горох О.П. Покарання за незаконний обіг наркотичних засобів : монографія. Хмельницький : Вид-во Хмельницького університету управління та права, 2010. 256 с.

9. Музика А.А., Горох О.П. Покарання та його застосування за злочини проти здоров'я населення : монографія. Київ : ПАЛИВОДА А.В., 2012. 404 с.

10. Фесенко Є.В. Злочини проти здоров'я населення та системи заходів з його охорони : монографія. Київ: Атіка, 2004. 280 с.

11. Кримінально-правова характеристика злочинів у сфері обігу наркотичних засобів та психотропних речовин, вчинених із залученням неповнолітніх та щодо неповнолітніх : монографія / Савченко А.В., Вартилицька І.А., Семенюк О.О., Луцак О.О. Київ : НАВС, 2016. 267 с.

12. Сорока С.О. Контрабанда наркотичних засобів: проблеми протидії : монографія. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2012. 228 с.

Тема 4. Злочини у сфері охорони державної таємниці, недоторканості державних кордонів, забезпечення призову та мобілізації.

Вивчаючи тему «Злочини у сфері охорони державної таємниці, недоторканості державних кордонів, забезпечення призову та мобілізації», студенти повинні: родовий об'єкт злочинів Розділу XIV; володіти інформацією про предмет протиправних діянь: «відомості, що становлять державну таємницю», «відомості, що становлять службову інформацію»; уміти відмежовувати злочини цієї групи від адміністративних правопорушень; охарактеризувати об'єктивно-суб'єктивні елементи основних складів злочинів у сфері охорони державної таємниці, недоторканості державних кордонів, забезпечення призову та мобілізації; бути готовими при дачі відповіді до посилань на чинне кримінальне законодавство України і інші нормативно-правові акти, що стосуються цієї теми.

Питання для самостійного вивчення:

1. Поняття, загальна кримінально-правова характеристика та види злочинів у сфері охорони державної таємниці, недоторканості державних кордонів, забезпечення призову та мобілізації.

2. Кримінально-правова характеристика окремих складів злочинів у сфері охорони державної таємниці, недоторканості державних кордонів, забезпечення призову та мобілізації:

- Розголошення державної таємниці. Поняття, склад і види цього злочину.
- Втрата документів, що містять державну таємницю. Поняття, склад і види

цього злочину.

- Передача або збирання відомостей, що становлять службову інформацію, зібрану у процесі оперативно-розшукової, контррозвідувальної діяльності, у сфері оборони країни. Поняття, склад і види цього злочину.

- Незаконне переправлення осіб через державний кордон України. Поняття, склад і види цього злочину.

- Порушення порядку в'їзду на тимчасово окуповану територію України та виїзду з неї.

- Незаконне перетинання державного кордону України. Поняття, склад і види цього злочину.

- Порушення порядку здійснення міжнародних передач товарів, що підлягають державному експортному контролю. Поняття, склад і види цього злочину.

- Порушення правил міжнародних польотів. Поняття і склад цього злочину.

- Ухилення від призову на строкову військову службу, військову службу за призовом осіб офіцерського складу. Поняття і склад цього злочину.

- Ухилення від призову за мобілізацією. Поняття і склад цього злочину.

- Ухилення від проходження служби цивільного захисту в особливий період чи у разі проведення цільової мобілізації. Поняття і склад цього злочину.

- Ухилення від військового обліку або спеціальних зборів. Поняття, склад і види цього злочину.

Додаткове завдання

1. За якими ознаками проводиться розмежування складу злочину, передбаченого ст. 328 КК «Розголошення державної таємниці» та злочинів проти основ національної безпеки України?

Практичні завдання:

Завдання 1.

Пілоти пасажирського літака, виконуючи рейс поблизу державного кордону, відхилилися від курсу, перетнули кордон і заглибилися у повітряний простір суміжної держави на 2 кілометри. Літак, під загрозою застосування зброї з боку військ ПВО, був змушений здійснити посадку, після чого з'ясувалося, що причина того, що сталося, – необачність пілотів. Здійсніть юридичний аналіз ситуації.

Завдання 2.

Посилаючись на свої релігійні переконання, Колодюк ухилився від чергового призову на дійсну військову службу, за що був притягнутий до кримінальної відповідальності і засуджений. У апеляції він просив скасувати вирок суду, оскільки його релігійні переконання не дозволяють йому брати до рук зброї. Здійсніть юридичний аналіз ситуації.

Завдання 3.

Цебрин, не бажаючи служити у Збройних силах України, звернувся до знайомого лікаря Коропа з проханням дати пораду, як на військово-медичній

комісії симулювати повну глухоту. Слідуючи порадам Коропа, Цебрин перед проходженням комісії звертався зі скаргами на свій слух до отоларинголога районної поліклініки Слижука, а потім на військово-медичній комісії симулював повну глухоту, але був викритий. Здійсніть юридичний аналіз ситуації.

Рекомендовані джерела до теми:

1. Правові засади інформаційної безпеки України : монографія / П.Д. Біленчук, Л.В. Борисова, І.М. Неклонський., В.О. Собина; за ред. П.Д. Біленчука. Харків, 2018. 289 с.

2. Семенюк О. Об'єкт злочинів у сфері охорони державної таємниці. *Юридична Україна*. 2016. № 7-8. С. 56-63.

3. Калаянов Д.П., Михайлуца М.І. Кримінально-правові аспекти юридичної відповідальності за розголошення державної таємниці як злочину у сфері охорони державної таємниці. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Юридичні науки*. 2016. Вип. 2. Том 2. С. 143-146.

4. Медведєєва І. Окремі аспекти кримінально-правової характеристики складу злочину, передбаченого статтею 335 Кримінального кодексу України. *Підприємництво, господарство і право*. 2017. № 3. С. 232-235.

5. Михайлуца М. Державна таємниця за кримінальним законодавством України та зарубіжних країн світу: порівняльно-правовий аналіз. *Jurnalul juridic național: teorie și practică (Национальный юридический журнал: теория и практика)*. 2016. № 4. С. 167.

6. Шульга А., Цвіркун Н. Особливості складу злочинного незаконного переправлення осіб через державний кордон (ст. 332 КК України). *Форум права*. 2016. № 4. С. 331-337.

7. Заковирко А. Кримінальна відповідальність за ухилення від призову за мобілізацією: постановка проблеми. *Вісник Кримінологічної асоціації України*. 2016. № 3. С. 180.

Тема 5: Злочини проти авторитету органів державної влади, органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян та злочини проти журналістів

Вивчаючи тему «Злочини проти авторитету органів державної влади, органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян та злочини проти журналістів», студенти повинні: знати, що виступає в якості родового об'єкта цієї групи злочинів; в чому полягає їх суспільна небезпека; вміти давати характеристику об'єктивно-суб'єктивним елементам основних складів злочинів проти авторитету органів державної влади, органів місцевого самоврядування та об'єднань громадян; бути готовими при дачі відповіді до посилань на чинне кримінальне законодавство України і інші нормативно-правові акти, що стосуються цієї теми.

Питання для самостійного вивчення:

1. Поняття, загальна кримінально-правова характеристика та види злочинів

проти авторитету органів державної влади, органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян та злочинів проти журналістів.

2. Кримінально-правова характеристика окремих складів злочинів проти авторитету органів державної влади, органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян та злочинів проти журналістів:

- Наруга над державними символами. Поняття, склад і види цього злочину.

- Незаконне підняття Державного Прапора України на річковому або морському судні. Поняття і склад цього злочину.

- Незаконне перешкоджання організації або проведенню зборів, мітингів, походів і демонстрацій. Поняття і склад цього злочину.

- Захоплення державних або громадських будівель чи споруд. Поняття і склад цього злочину.

- Опір представникові влади, працівникові правоохоронного органу, державному виконавцю, приватному виконавцю, члену громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону або військовослужбовцеві, уповноваженій особі Фонду гарантування вкладів фізичних осіб. Поняття, склад і види цього злочину.

- Втручання в діяльність працівника правоохоронного органу, судового експерта, працівника державної виконавчої служби, приватного виконавця. Поняття, склад і види цього злочину.

- Погроза або насильство щодо працівника правоохоронного органу. Поняття, склад і види цього злочину.

- Погроза або насильство щодо журналіста. Поняття, склад і види цього злочину.

- Посягання на життя журналіста. Поняття і склад цього злочину.

- Умисне знищення або пошкодження майна працівника правоохоронного органу, працівника органу державної виконавчої служби чи приватного виконавця. Поняття, склад і види цього злочину.

- Перешкоджання діяльності народного депутата України та депутата місцевої ради. Поняття, склад і види цього злочину.

- Самовільне присвоєння владних повноважень або звання службової особи. Поняття, склад і види цього злочину.

- Підкуп працівника підприємства, установи чи організації. Поняття, склад і види цього злочину.

- Примушування до виконання чи невиконання цивільно-правових зобов'язань. Поняття, склад і види цього злочину.

- Самоправство. Поняття і склад цього злочину.

Практичні завдання:

Завдання № 1

Ролюк, перебуваючи у стані алкогольного сп'яніння, вступив у конфлікт з працівниками поліції через затримання останніми його брата, який вчинив дрібне хуліганство. При спробі доставити його у пункт охорони правопорядку Ролюк упирався, хапався за паркан, а також завдав кілька ударів працівникам

поліції Усатому та Посохову, спричинивши останньому легкі тілесні ушкодження, які не потягли розладу здоров'я.

Завдання № 2

Немцов, Рекечук і Сливко, розбивши вікно, проникли вночі до будівлі обласного суду. Взявши ключі, які були на прохідній, вони відкрили кабінет судді Потапової, із сейфу якої викрали дев'ять томів кримінальних справ. Шість томів були заведені на групу осіб, яких обвинувачували у вчиненні розкрадань у особливо великих розмірах та дачу хабарів. Три томи містили відомості про осіб, які вчинили ряд заволодінь майном шляхом шахрайства. Зловмисники також привласнили 4 паспорти обвинувачуваних.

Завдання № 3

Корюшко підробив посвідчення слідчого та постанову про проведення обшуку і разом із своїми приятелями Співаком та Хоменко, які грали роль «понятих», прийшов на квартиру приватного бізнесмена Капітанця. У процесі «обшуку» було вилучено гроші готівкою – 40 тис. доларів США, 14 тис. грн., а також золоті речі (ланцюжки, браслети, персні, годинник).

Завдання № 4

Кулаков без рішення виконкому сільради і технічної документації почав будівництво житлового будинку на своїй присадибній ділянці. 13 травня сільський голова усно попередив Кулакова про недопустимість будівництва, а 27 травня адмінкомісія при виконкомі сільради оштрафувала його та запропонувала припинити будівництво. Однак Кулаков продовжував спорудження будинку, про що у вересні того ж року було складено акт.

Рекомендовані джерела до теми:

1. Конституція України від 28.06.1996 р. // www.rada.gov.ua.
2. Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів : Закон України від 23.12.1993 р. // www.rada.gov.ua.
3. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2012 р. // www.rada.gov.ua.
4. Про участь громадян у охороні громадського порядку і державного кордону : Закон України від 22.06.2000 р. // www.rada.gov.ua.
5. Про місцеве самоврядування : Закон України від 21.05.1997 р. // www.rada.gov.ua.
6. Про прокуратуру : Закон України від 14.10.2014 р. // www.rada.gov.ua.
7. Про статус народного депутата України: Закон України від 07.11.1992 р. // www.rada.gov.ua.
8. Про судову практику у справах про хуліганство : Постанова Пленуму Верховного Суду України № 10 від 22.12.2006 р. // www.rada.gov.ua.
9. Довгаль М. Поняття злочинів, що посягають на осіб, які представляють авторитет органів державної влади, органів місцевого самоврядування та об'єднань громадян. *Науковий часовий Національної академії прокуратури України*. 2016. № 2. С. 96–108.
10. Березнер В.В. Об'єкт підкупу працівника підприємства, установи чи

організації. *Науковий вісник Ужгородського національного університету: Серія «Право»*. 2015. № 35 (13). С. 47–54.

11. Кримінальне право України. Особлива частина / За ред. В.В. Сташиса, В.Я. Тація. К., «Юрінком Інтер», 2010 р. 720 с.

Тема 6. Злочини у сфері використання електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), систем та комп'ютерних мереж і мереж електрозв'язку

Вивчаючи тему «Злочини у сфері використання електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), систем та комп'ютерних мереж і мереж електрозв'язку» студенти повинні: знати родовий об'єкт злочинів Розділу XVI; зміст їх суспільної небезпеки; розуміти поняття «електронно-обчислювальні машини (комп'ютери)», «автоматизовані системи», «комп'ютерні мережі» та «мережі електрозв'язку»; уміти давати характеристику об'єктивно-суб'єктивним елементам основних складів злочинів у сфері використання електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), систем та комп'ютерних мереж і мереж електрозв'язку; бути готовими при дачі відповіді до посилань на чинне кримінальне законодавство України і інші нормативно-правові акти, що стосуються цієї теми.

Питання для самостійного вивчення:

1. Поняття, загальна кримінально-правова характеристика та види злочинів у сфері використання електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), систем та комп'ютерних мереж і мереж електрозв'язку.

2. Кримінально-правова характеристика окремих складів злочинів у сфері використання електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), систем та комп'ютерних мереж і мереж електрозв'язку:

- Несанкціоноване втручання в роботу електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), автоматизованих систем, комп'ютерних мереж чи мереж електрозв'язку. Поняття, склад і види цього злочину.

- Створення з метою використання, розповсюдження або збуту шкідливих програмних чи технічних засобів, а також їх розповсюдження або збут. Поняття, склад і види цього злочину.

- Несанкціоновані збут або розповсюдження інформації з обмеженим доступом, яка зберігається в електронно-обчислювальних машинах (комп'ютерах), автоматизованих системах, комп'ютерних мережах або на носіях такої інформації. Поняття, склад і види цього злочину.

- Несанкціоновані дії з інформацією, яка оброблюється в електронно-обчислювальних машинах (комп'ютерах), автоматизованих системах, комп'ютерних мережах або зберігається на носіях такої інформації, вчинені особою, яка має право доступу до неї. Поняття, склад і види цього злочину.

- Порушення правил експлуатації електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), автоматизованих систем, комп'ютерних мереж чи мереж електрозв'язку або порядку чи правил захисту інформації, яка в них

оброблюється. Поняття і склад цього злочину.

- Перешкоджання роботі електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), автоматизованих систем, комп'ютерних мереж чи мереж електрозв'язку шляхом масового розповсюдження повідомлень електрозв'язку. Поняття, склад і види цього злочину.

Додаткові завдання

1. Наведіть приклади автоматизованих систем та мереж електрозв'язку.
2. Наведіть приклади шкідливих технічних засобів, як предмету злочину, передбаченого ст. 361-1 КК України.
3. Які нормативні акти регламентують порядок використання інформації з обмеженим доступом?

Рекомендовані джерела до теми:

1. Бутузов В.М. Останець С.Л., Шеломенцев В.П. Злочини у сфері використання електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), систем та комп'ютерних мереж і мереж електрозв'язку : науково-практичний коментар. Київ : Друкарня МВС України, 2005. 86 с.
2. Голубєв В.О., Гавловський В.Д., Цимбалюк В.С. Проблеми боротьби зі злочинами у сфері використання комп'ютерних технологій : навч. посіб. / За заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. Р.А. Калюжного. Запоріжжя : ГУ «ЗІДМУ», 2002. 292 с.
3. Карчевський М.В. Злочини в сфері використання комп'ютерної техніки : навч. посіб. Київ : Атіка, 2010. 168 с.
4. Карчевський М.В. Кримінально-правова охорона інформаційної безпеки України : монографія. Луганськ: РВВ ЛДУВС ім. Е.О. Дідоренка, 2012. 528 с.
5. Музика А.А., Азаров Д.С. Законодавство про кримінальну відповідальність за «комп'ютерні» злочини : науково-практичний коментар і шляхи вдосконалення. Київ : Вид. Паливода А.В., 2005. 120 с.
6. Савінова Н.А. Кримінально-правове забезпечення розвитку інформаційного суспільства в Україні: теоретичні та практичні аспекти : монографія. Київ, 2012. 340 с.
7. Кримінальна відповідальність за несанкціоноване втручання в роботу ЕОМ /Ю. А. Бельський, П. А. Воробей, А. В. Савченко., О. Г. Колб : монографія. Київ : Юрінком Інтер, 2019. 264 с.

Тема 7. Злочини у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг

Вивчаючи тему «Злочини у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної із наданням публічних послуг», студенти повинні: знати, родовий об'єкт злочинів Розділу XVII; зміст їх суспільної небезпеки; розуміти значення формулювань «організаційно-розпорядчі» та «адміністративно-господарські функції», правильно тлумачити поняття «службова особа», «представник влади», «юридична особа публічного права», «юридична особа

приватного права», «незаконне збагачення»; знати обсяг поняття «використання службовою особою влади чи службового становища», у яких випадках є така ознака, як діяння особи всупереч інтересам служби; вміти давати характеристику об'єктивно-суб'єктивним елементам основних складів злочинів у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної із наданням публічних послуг; бути готовими при дачі відповіді до посилань на чинне кримінальне законодавство України і інші нормативно-правові акти, що стосуються цієї теми.

Питання для самостійного вивчення:

1. Кримінально-правова характеристика окремих складів злочинів у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг:

- Зловживання повноваженнями службовою особою юридичної особи приватного права незалежно від організаційно-правової форми. Поняття, склад і види цього злочину.

- Здійснення народним депутатом України на пленарному засіданні Верховної Ради України голосування замість іншого народного депутата України. Поняття, склад і види цього злочину.

- Службове підроблення. Поняття, склад і види цього злочину.

- Декларування недостовірної інформації. Поняття, склад і види цього злочину.

- Підкуп службової особи юридичної особи приватного права незалежно від організаційно-правової форми. Поняття, склад і види цього злочину.

- Підкуп особи, яка надає публічні послуги. Поняття, склад і види цього злочину.

- Пропозиція, обіцянка або надання неправомірної вигоди службовій особі. Поняття, склад і види цього злочину.

- Протиправний вплив на результати офіційних спортивних змагань. Поняття, склад і види цього злочину.

- Провокація підкупу. Поняття, склад і види цього злочину.

Додаткові завдання

1. Дати максимально повний перелік осіб, які провадять професійно діяльність, пов'язану із наданням публічних послуг.

2. Розтлумачити поняття «неправомірна вигода».

3. Дати розуміння поняття «нематеріальні активи» у контексті характеристики ст.364-1 КК України.

Рекомендовані джерела до теми:

1. Про судову практику в справах про перевищення влади або службових повноважень: Постанова Пленуму Верховного Суду України № 15 від 26.12.2003 р. // www.rada.gov.ua.

2. Про судову практику в справах про хабарництво: Постанова Пленуму Верховного Суду України № 4 від 26.04.2002 р. // www.rada.gov.ua.

3. Байлов А.В., Лантінов Я.О. Злочини у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг. Основні склади злочинів за Розділом XVII Особливої частини КК: альбом схем / За заг. Ред. Я.О. Лантінова. Х.: Харків юридичний, 2012. 32 с.

4. Андрушко П.П., Стрижевська А.А. Злочини у сфері службової діяльності: кримінально-правова характеристика : навч. посіб. Київ : Юрисконсульт, 2006. 342 с.

5. Андрушко П.П. Реформа українського антикорупційного законодавства у світлі міжнародно-правових зобов'язань України. Київ : Атіка, 2012. 332 с.

6. Бантишев О.Ф. Злочини у сфері службової діяльності (питання кваліфікації) : навч. посіб. Київ : МАУП, 2002. 128 с.

7. Максимович Р.Л. Поняття службової особи у кримінальному праві України : монографія. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2008. 304 с.

8. Савченко А.В., Кришевич О.В. Злочини у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг : науково-практичний коментар до розділу XVII Особливої частини Кримінального кодексу України / За заг. ред. В.І. Шакуна. К.: Алерта, 2012. 160 с.

9. Слущка Т.І. Кримінальна відповідальність за злочини, вчинені у сфері службової діяльності : навч. посіб. Київ : КНТ, 2007. 168 с.

10. Протидія злочинам у сфері службової діяльності (кримінологічні, кримінально-правові і кримінально-процесуальні проблеми) / Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України ; відп. ред. О. М. Костенко. Київ : Наукова думка, 2014. 318 с.

11. Кузнецов В.В., Грудзур О.М., Кузнецова Л.О. Кримінальна відповідальність за корупційні злочини. Альбом схем: навч. посіб. Київ : ФОП Кандиба Т. П., 2017. 82 с.

12. Савченко А. В. Корупційні злочини (кримінально-правова характеристика) : навч. посіб. Київ : Центр учб. літ., 2016. 168 с.

13. Осадчий В. І. Корупційні злочини : монографія. Київ : Вид-во Європ. ун-ту, 2016. 81 с.

Тема 8: Злочини проти правосуддя

Вивчаючи тему «Злочини проти правосуддя», студенти повинні: знати, що розуміється під діяльністю щодо здійснення правосуддя та які елементи його здійснення розрізняють у кримінально-правовому розумінні; розуміти, які саме посягання на відносини у цій сфері будуть тягнути за собою кримінальну відповідальність; розрізняти спеціальних суб'єктів злочинів проти правосуддя – осіб, які працюють у сфері правосуддя та які у той чи інший спосіб були до неї залучені; вміти давати характеристику об'єктивно-суб'єктивним елементам основних складів злочинів проти правосуддя; бути готовими при дачі відповіді до посилань на чинне кримінальне законодавство України і інші нормативно-правові акти, що стосуються цієї теми.

Питання для самостійного вивчення:

1. Кримінально-правова характеристика окремих складів злочинів проти правосуддя:

- Постановлення суддею (суддями) завідомо неправосудного вироку, рішення, ухвали або постанови. Поняття, склад і види цього злочину.

- Втручання в діяльність судових органів. Поняття, склад і види цього злочину.

- Незаконне втручання в роботу автоматизованої системи документообігу суду. Поняття, склад і види цього злочину.

- Погроза або насильство щодо судді, народного засідателя чи присяжного. Поняття, склад і види цього злочину.

- Умисне знищення або пошкодження майна судді, народного засідателя чи присяжного. Поняття, склад і види цього злочину.

- Посягання на життя судді, народного засідателя чи присяжного у зв'язку з їх діяльністю, пов'язаною із здійсненням правосуддя. Поняття, склад і види цього злочину.

- Невжиття заходів безпеки щодо осіб, взятих під захист. Поняття і склад цього злочину. Поняття, склад і види цього злочину.

- Розголошення відомостей про заходи безпеки щодо особи, взятої під захист. Поняття, склад і види цього злочину.

- Невиконання судового рішення. Поняття, склад і види цього злочину.

- Завідомо неправдиве повідомлення про вчинення злочину. Поняття, склад і види цього злочину.

- Введення в оману суду або іншого уповноваженого органу. Поняття, склад і види цього злочину.

- Перешкоджання з'явленню свідка, потерпілого, експерта, примушування їх до відмови від давання показань чи висновку. Поняття і склад цього злочину.

- Розголошення даних оперативно-розшукової діяльності, досудового розслідування. Поняття, склад і види цього злочину.

- Незаконні дії щодо майна, на яке накладено арешт, заставленого майна або майна, яке описано чи підлягає конфіскації. Поняття, склад і види цього злочину.

- Ухилення від покарання, не пов'язаного з позбавленням волі. Поняття, склад і види цього злочину.

- Умисне невиконання угоди про примирення або про визнання винуватості. Поняття, склад і види цього злочину.

- Злісне ухилення особи від відбування адміністративного стягнення у виді суспільно корисних робіт. Поняття і склад цього злочину.

- Ухилення від відбування покарання у виді обмеження волі та у виді позбавлення волі. Поняття, склад і види цього злочину.

- Невиконання обмежувальних заходів, обмежувальних приписів або непроходження програми для кривдників. Поняття і склад цього злочину.

- Злісна непокора вимогам адміністрації установи виконання покарань.

Поняття і склад цього злочину.

- Втеча із спеціалізованого лікувального закладу. Поняття і склад злочину.
- Порушення правил адміністративного нагляду. Поняття і склад цього злочину.
- Приховування злочину. Поняття, склад і види цього злочину.
- Втручання в діяльність захисника чи представника особи. Поняття, склад і види цього злочину.
- Погроза або насильство щодо захисника чи представника особи. Поняття, склад і види цього злочину.
- Умисне знищення або пошкодження майна захисника чи представника особи. Поняття, склад і види цього злочину.
- Посягання на життя захисника чи представника особи у зв'язку з діяльністю, пов'язаною з наданням правової допомоги. Поняття, склад і види цього злочину.
- Представництво в суді без повноважень. Поняття, склад і види цього злочину.

Додаткові завдання

1. Складіть порівняльну таблицю регламентації кримінальної відповідальності за злочини проти правосуддя згідно положень КК 1960 р. та чинного КК України.

Рекомендовані джерела до теми:

1. Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів : Закон України від 23.12.1993 р. // www.rada.gov.ua.
2. Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві : Закон України від 23.12.1993 р. // www.rada.gov.ua.
3. Про судову практику у справах про перевищення влади або службових повноважень: Постанова Пленуму Верховного Суду України № 15 від 26.12.2003 р. // www.rada.gov.ua.
4. Про судову практику в справах про злочини, пов'язані з порушеннями режиму відбування покарання в місцях позбавлення волі: Постанова Пленуму Верховного Суду України № 8 від 26.03.93 р. // www.rada.gov.ua.
5. Про застосування законодавства, що передбачає державний захист суддів, працівників суду і правоохоронних органів та осіб, які беруть участь у судочинстві: Постанова Пленуму Верховного Суду України № 10 від 18.06.99 р. // www.rada.gov.ua.
6. Про застосування законодавства, що передбачає відповідальність за посягання на життя, здоров'я, гідність та власність суддів і працівників правоохоронних органів: Постанова Пленуму Верховного Суду України №8 від 26.06.92 р. // www.rada.gov.ua.
7. Берзін П.С. Кримінальна відповідальність за постановлення завідомо неправосудних постанови і ухвали у цивільних та кримінальних справах // Законодавство України. Науково-практичні коментарі. 2003. 37. С.19–25.
8. Палюх Л. Класифікація злочинів проти правосуддя. *Підприємництво*,

господарство і право. 2018. № 2. С. 176–181.

9. Зеленов Г. Кваліфікація злочинів проти правосуддя у сфері забезпечення гарантій професійної діяльності захисників або представників особи. *Підприємництво, господарство і право*. 2019. № 9. С. 193–198.

10. Злочини проти правосуддя : навч. посіб. ; за заг. ред. проф. В. В. Борисова, проф. В. І. Тютюгіна. Харків : Нац. юрид. акад. України, 2011. 155 с.

11. Маляренко В. Окремі питання відповідальності свідків за дачу завідомо неправдивих показань: Коментар судової практики з кримінальних справ. *Бюлетень законодавства і юридичної практики України*. 1996. № 6. С. 68–72.

12. Кримінальне право України. Особлива частина / За ред. В.В. Сташиса, В.Я. Тація. К., «Юрінком Інтер», 2010. 720 с.

Тема 9. Злочини проти встановленого порядку несення військової служби (військові злочини)

Вивчаючи тему «Злочини проти встановленого порядку несення військової служби (військові злочини)», студенти повинні: знати зміст поняття «військовий злочин»; їх класифікації у кримінально-правовій теорії; володіти інформацією про структуру Збройних Сил України та інших військових формувань; правильно трактувати моменти, з якими пов'язується початок перебування на військовій службі і закінчення проходження військової служби; знати, хто може виступати в якості суб'єкта вчинення військових злочинів; уміти давати характеристику об'єктивно-суб'єктивним елементам основних складів злочинів проти встановленого порядку несення військової служби; бути готовими при дачі відповіді до посилань на чинне кримінальне законодавство України і інші нормативно-правові акти, що стосуються цієї теми.

Питання для самостійного вивчення:

1. Поняття, загальна кримінально-правова характеристика та види злочинів проти встановленого порядку несення військової служби (військових злочинів).

2. Кримінально-правова характеристика окремих складів злочинів проти встановленого порядку несення військової служби (військових злочинів):

- Непокора. Поняття, склад і види цього злочину.

- Невиконання наказу. Поняття, склад і види цього злочину.

- Опір начальникові або примушування його до порушення службових обов'язків. Поняття, склад і види цього злочину.

- Погроза або насильство щодо начальника. Поняття, склад і види цього злочину.

- Порушення статутних правил взаємовідносин між військовослужбовцями за відсутності відносин підлеглості. Поняття, склад і види цього злочину.

- Самовільне залишення військової частини або місця служби. Поняття, склад і види цього злочину.

- Дезертирство. Поняття, склад і види цього злочину.

- Ухилення від військової служби шляхом самокалічення або іншим способом. Поняття, склад і види цього злочину.

- Викрадення, привласнення, вимагання військовослужбовцем зброї, бойових припасів, вибухових або інших бойових речовин, засобів пересування, військової та спеціальної техніки чи іншого військового майна, а також заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживання службовим становищем. Поняття, склад і види цього злочину.

- Умисне знищення або пошкодження військового майна. Поняття, склад і види цього злочину.

- Необережне знищення або пошкодження військового майна. Поняття, склад і види цього злочину.

- Втрата військового майна. Поняття, склад і види цього злочину.

- Порушення правил поведінки зі зброєю, а також із речовинами і предметами, що становлять підвищену небезпеку для оточення. Поняття, склад і види цього злочину.

- Порушення правил водіння або експлуатації машин. Поняття, склад і види цього злочину.

- Порушення правил польотів або підготовки до них. Поняття і склад цього злочину.

- Порушення правил кораблеводіння. Поняття і склад цього злочину.

- Порушення статутних правил вартової служби чи патрулювання. Поняття, склад і види цього злочину.

- Порушення правил несення прикордонної служби. Поняття, склад і види цього злочину.

- Порушення правил несення бойового чергування. Поняття, склад і види цього злочину.

- Порушення статутних правил внутрішньої служби. Поняття, склад і види цього злочину.

- Розголошення відомостей військового характеру, що становлять державну таємницю, або втрата документів чи матеріалів, що містять такі відомості. Поняття, склад і види цього злочину.

- Недбале ставлення до військової служби. Поняття, склад і види цього злочину.

- Бездіяльність військової влади. Поняття, склад і види цього злочину.

- Перевищення військовою службовою особою влади чи службових повноважень. Поняття, склад і види цього злочину.

- Здача або залишення ворогові засобів ведення війни. Поняття і склад цього злочину.

- Залишення гинучого військового корабля. Поняття, склад і види цього злочину.

- Самовільне залишення поля бою або відмова діяти зброєю. Поняття і склад цього злочину.

- Добровільна здача в полон. Поняття і склад цього злочину.

- Злочинні дії військовослужбовця, який перебуває в полоні. Поняття, склад і види цього злочину.

- Мародерство. Поняття і склад злочину.

- Насильство над населенням у районі воєнних дій. Поняття, склад і види цього злочину.

- Погане поводження з військовополоненими. Поняття і склад цього злочину.

- Незаконне використання символіки Червоного Хреста, Червоного Півмісяця, Червоного Кристала та зловживання нею. Поняття, склад і види цього злочину.

Додаткові завдання

1. Які нормативно-правові акти регламентують питання проходження резервістами зборів?

2. Розкрийте змістовні ознаки понять «бойова обстановка», «воєнний стан», «період збройного конфлікту», «особливий період», «надзвичайний стан»?

Практичні завдання:

Завдання 1.

Гармаш та Черпаков, які проходили військову службу у Києві, вирішили зустріти Новий рік у Львові, де проживали знайомі дівчата. 30 грудня вони залишили військову частину, вийшли на трасу Київ-Львів, зупинили автомашину і запропонували водію відвезти їх до станції Тетерів. Водій відмовився. Вони виштовхали водія з машини, побили його й кинули до кювету, а самі сіли в машину, доїхали до Тетерева, залишили машину біля залізничної станції, взяли квитки до Львова й прибули туди 31 грудня. Зустріли Новий Рік і 3 січня повернулися до військової частини.

Завдання 2.

Перебуваючи у 5-денній відпустці, військовослужбовець Панасюк вирішив звільнитися з армії. З цією метою він завдав собі сокирою рубленої глибокої рани. Після 25 днів лікування Панасюк був визнаний медкомісією непридатним до строкової служби і звільнений у запас.

Завдання 3.

Начальник військової частини Бачкур віддав своїм підлеглим наказ зайнятися незаконним полюванням з використанням автоматичної стрілецької зброї та службової автомашини. Підлеглі виїхали на полювання, вбили лося, вепра і козулю, більшу частину впольованого передали Бачкуру.

Рекомендовані джерела до теми:

1. Про військовий обов'язок і військову службу : Закон України від 25.03.1992 р. № 2232-ХІІ // www.rada.gov.ua.

2. Про альтернативну (невійськову) службу : Закон України від 12.12.1991 р. № 1975-ХІІ // www.rada.gov.ua.

3. Військові злочини: кримінально-правова, криміналістична та кримінологічна характеристика: колективна монографія / За заг. ред.

В.М. Стратонова, Є.Л. Стрельцова. Херсон: Видавничий дім «Гельветика». 2015. 340 с.

4. Харитонов С.О. Кримінальна відповідальність за військові злочини за кримінальним правом України: монографія. Харків: Право, 2018. 328 с.

5. Карпенко М.І. Злочини проти встановленого порядку несення військової служби (військові злочини): навчально-методичний посібник. Харків: Право, 2016. 316 с.

6. Карпенко М.І. Військові злочини: питання теорії, законодавства і практики. Харків: Право, 2019. 458 с.

Тема 10. Злочини проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку

Вивчаючи тему «Злочини проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку», студенти повинні: розуміти зміст термінів «мир», «безпека людства», «міжнародний правопорядок»; види деліктів у кримінально-правовій теорії; володіти інформацією про родовий та безпосередні об'єкти даної групи злочинів; вміти давати характеристику об'єктивно-суб'єктивним елементам основних складів злочинів проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку; бути готовими при дачі відповіді до посилань на відповідні міжнародні акти та чинне кримінальне законодавство України, що стосуються цієї теми.

Питання для самостійного вивчення:

1. Поняття, загальна кримінально-правова характеристика та види злочинів проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку.

2. Кримінально-правова характеристика окремих складів злочинів проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку:

- Пропаганда війни. Поняття і склад цього злочину.

- Виготовлення, поширення комуністичної, нацистської символіки та пропаганда комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів. Поняття, склад і види цього злочину.

- Планування, підготовка, розв'язування та ведення агресивної війни. Поняття, склад і види цього злочину.

- Порушення законів та звичаїв війни. Поняття, склад і види цього злочину.

- Застосування зброї масового знищення. Поняття, склад і види цього злочину.

- Розроблення, виробництво, придбання, зберігання, збут, транспортування зброї масового знищення. Поняття і склад цього злочину. Поняття, склад і види цього злочину.

- Екоцид. Поняття і склад цього злочину.

- Геноцид. Поняття, склад і види цього злочину.

- Посягання на життя представника іноземної держави. Поняття і склад цього злочину.

- Злочини проти осіб та установ, що мають міжнародний захист. Поняття, склад і види цього злочину.
- Незаконне використання символіки Червоного Хреста, Червоного Півмісяця, Червоного Кристала. Поняття і склад цього злочину.
- Піратство. Поняття, склад і види цього злочину.
- Найманство. Поняття, склад і види цього злочину.

Додаткові завдання

1. Які міжнародні документи регламентують відповідальність за екоцид, геноцид, піратство та найманство?
2. Розкрийте зміст та ознаки понять «міжнародний злочин», «конвенційний злочин» та «злочин міжнародного характеру».

Рекомендовані джерела до теми:

1. Мохончук С.М. Злочини проти миру та безпеки людства: генезис, еволюція, сучасна регламентація у кримінальному праві та законі : монографія. Харків : Право, 2013. 457 с.
2. Шамара А.В. Система преступлений против мира и безопасности человечества в уголовном законодательстве Украины – их классификация в теории уголовного права. *Юридическая наука*. 2014. № 11. Том 2. С. 80-83.
3. Важна К. Проблеми визначення поняття міжнародного злочину агресії у сучасному міжнародному праві. *Молодий вчений*. 2016. № 4. С. 30-34.
4. Касинюк І. Сучасні проблеми міжнародно-правового регулювання кримінальної відповідальності за злочин агресії. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. 2016. Вип. 38. Т. 2. С. 150-153.
5. Пекар П. Пропаганда війни в законодавстві про кримінальну відповідальність пострадянських країн. *Наше право*. 2016. № 2. С. 125-131.
6. Попович В. Умисне знищення або пошкодження майна як одна з форм об'єктивної сторони складу злочину, передбаченого статтею 438 Кримінального кодексу України. *Порівняльно-аналітичне право*. 2016. № 4. С. 205-207.
7. Ребриш Р. Геноцид як злочин проти безпеки людства за міжнародним кримінальним правом. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. 2016. Вип. 41. Т. 2. С. 133-135.
8. Акулова Н. Об'єктивна сторона посягання на життя представника іноземної держави: проблемні питання. *Актуальні питання публічного та приватного права*. 2016. № 3. С. 75-77.
9. Акулова Н. Відмежування посягання на життя представника іноземної держави від суміжних складів злочинів. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Юридичні науки*. 2016. № 5. Т. 2. С. 87-89.
10. Поповичук В. Суб'єкт складу злочину, передбаченого ст. 445 Кримінального кодексу України. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. 2016. Вип. 38. Т. 2. С. 71-74.